

Nemocnice jako obchodní společnost v podmínkách Ústeckého kraje

ZÁKLADNÍ TEZE

Úvahy o změně

- struktura a rozsah zdravotní péče
 - dostupnost pro všechny obyvatele kraje
- vztah Ústeckého kraje k nemocnicím
 - jediný vlastník
- kladný hospodářský výsledek
 - vždy použit ve prospěch rozvoje kvality a rozsahu zdravotní péče
- pracovně-právní vztahy
 - převody v souladu s § 249 zákoníku práce (plynulý převod, zachování jistoty)

Právní forma a postavení nemocnic

- nemocnice z majetku státu převedeny do majetku krajů jako příspěvkové organizace (zákon č. 157/2000 Sb. a č. 290/2002 Sb.)
- zákon o krajích umožňuje kraji zakládat právnické osoby
- formu právnické osoby s vlastní subjektivitou volí samosprávné orgány kraje:
 - příspěvková organizace – upraveno zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
 - obecně prospěšná společnost – upraveno zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech
 - obchodní společnost – upraveno zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- obchodní společnost kraje (dle zákona 250/2000 Sb.)
 - společnost s ručením omezeným / akciová společnost

Příspěvková organizace

- zřízena pro takové činnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu.
- zřizovatel poskytuje příspěvek zpravidla v návaznosti na realizované výkony (u nemocnic je přitom cca 95% výkonů hrazeno ze zdravotního pojištění)
- příspěvková organizace se zapisuje do obchodního rejstříku (vyjma organizací, které byly převedeny podle zákona č. 157/2000 Sb.)

pozitiva

- kraj je vtažen do problematiky řízení (dle podmínek stanovených zřizovací listinou)
- tabulkové platy (jistota pro zaměstnance)
- nemocnice spravují „vlastní“ movitý majetek – motivace chování zaměstnanců vč. managementu nemocnice
- možnost snížit základ daně z příjmů až o 30% (maximálně však o 1 000 tis. Kč)
- kolektivní odpovědnost orgánů kraje za hospodaření nemocnice
- pocit větší jistoty zabezpečení činností organizace spojených s jejím hlavním účelem pod přímým řízením orgánů kraje
- kolektivní vyjednávání (sociální klid, zákonné přiděly do FKSP)
- organizace spravuje „cizí“ nemovitý majetek
 - není zatížena účetními odpisy
 - přímý vliv kraje na nakládání s majetkem

negativa

- kraj je vtažen do problematiky řízení (dle podmínek stanovených zřizovací listinou)

- minimální odpovědnost statutárních orgánů za hospodaření (v rozsahu, ve kterém tyto osoby podle zákoníku práce odpovídají za škodu způsobenou zaviněným porušením povinností)
- problematické uplatnění daňových odpisů (zdanění zisku ve ztrátě) – daňově účinně odepisovat může pouze vlastník majetku
- tendence finančních orgánů ke zdaňování profitních činností
- nepružné reakce na změny ve vnějším prostředí (odpovědnost orgánů kraje za hospodaření nemocnice)
- odměňování dle zákona č. 143/1992 Sb. (platové úpravy bez vazby na výnosy) - tabulkové platy (nedokonalá motivace zaměstnanců organizace)
- tvorba prostředků do sociální oblasti (půjčky, rekreace) řešena bez vazby na finanční solventnost a zadluženost organizace
- účetnictví ne zcela vypovídá o skutečném stavu hospodaření (nahodnocení majetku, účtování zásob a pohledávek, tvorba rezerv – dále „Výčet argumentů k obchodní společnosti“)
- organizace spravuje „cizí“ nemovitý majetek – demotivace chování zaměstnanců vč. managementu nemocnice
- omezené možnosti nakládání s majetkem, který není vlastní, ale svěřen do správy
- kraj přebírá závazky po zrušené organizaci („ručí“ za ni)

Obecně prospěšná společnost

- společnost, která poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek
- vlastním zdrojem financování je jmění (jmění se tvoří: hodnotou vkladů zakladatelů, hodnotou přijatých darů a dědictví, fondy obecně prospěšné společnosti, dotacemi)

pozitiva

- její hospodářský výsledek (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena
- možnost snížit základ daně z příjmů až o 30% (maximálně však o 1 000 tis. Kč)

negativa

- hospodářský výsledek po zdanění, vykázaný ke konci účetního období, převádí obecně prospěšná společnost v celé výši do rezervního fondu (rezervní fond používá nejprve ke krytí ztráty vykázané v následujících účetních obdobích)
- tendence finančních orgánů ke zdaňování profitních činností
- problematická likvidace o.p.s.
 - likvidace se nevyžaduje, jde-li o zrušení obecně prospěšné společnosti sloučením, splynutím či rozdělením
 - majetek ve vlastnictví obecně prospěšné společnosti tvoří součást likvidační podstaty a použije se k uspokojení pohledávek věřitelů, likvidační zůstatek nabídne likvidátor k převodu obci, ve které sídlí obecně prospěšná společnost v likvidaci, nebo je převeden na jinou o.p.s.

Společnost s ručením omezeným

- společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků
- společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku

pozitiva

- uplatnění standardních pravidel platných pro obchodní společnosti
- zjednodušená řídicí struktura oproti akciové společnosti

- ručení do výše vkladu (min. 200 tis. Kč)

negativa

- zjednodušená řídicí struktura a tím omezenější možnost kontrolních mechanismů
- zastupování společnosti jedinou fyzickou osobou
- riziko funkčnosti organizace z hlediska bonity a ratingu schopnosti dostát svým závazkům

Akciová společnost

- společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě
- společnost může být založena jedním zakladatelem, je-li zakladatel právnickou osobou
- jediný zakladatel zakládá společnost zakladatelskou listinou

pozitiva

- uplatnění standardních pravidel platných pro obchodní společnosti (vícevrstvá řídicí struktura)
- definované postavení managementu a jeho odpovědnosti
- transparentní odpovědnost statutárních orgánů za hospodaření (členové představenstva i dozorčí rady odpovídají společnosti za škodu, ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně)
- pružné reakce na změny ve vnějším prostředí oproti příspěvkovým organizacím (odpovědnost představenstva)
- kontrolní, případně i rozhodovací pravomoc dozorčí rady
- účetnictví vypovídá o skutečném stavu hospodaření – účtování nákladů a výnosů
 - ekonomicky průhledné hospodaření
 - jasná tvorba odpisů
 - zjednodušení realizace odběratelských vztahů
- zvýšení efektivity řídicí činnosti – osobní motivace – vč. motivace zaměstnanců
 - motivační systém odměňování
 - spravuje vlastní majetek
- akcionář neručí za závazky společnosti
- míra rozsahu vloženého majetku „zabraňuje“ možnosti konkursu

negativa

- společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem
- akcionář neručí za závazky společnosti
- nebezpečí vyhlášení konkursu při spojení více věřitelů nebo předlužení organizace
- kolektivní vyjednávání (zatížení rozpočtu organizace)
- v případě, kdy nebude dosahováno zisku spotřebovává akciová společnost svoji majetkovou podstatu
- komplikované poskytování finančních prostředků z rozpočtu kraje oproti příspěvkové organizaci

Identity (diskuse o shodě všech právních forem nemocnic)

- rozsah poskytované zdravotní péče
 - dáno smluvním vztahem se zdravotními pojišťovnami (dle skutečné potřeby klientů)
 - u příspěvkové organizace garant ředitel
 - u akciové společnosti garant dozorčí rada nebo valná hromada (popř. zastupitelstvo)
- možnost zcizení majetku
 - rozhodují limity k nakládání s majetkem

- u příspěvkové organizace dáno zřizovací listinou
- u akciové společnosti dáno stanovami (ošetření např. limitem hodnoty zcizovaného majetku, kdy musí rozhodnout zastupitelstvo nad ostatními orgány společnosti)
- použití hospodářského výsledku (zisku)
 - příspěvková organizace musí mít vyrovnané hospodaření
 - obchodní společnosti jsou založeny za účelem (ne za podmínky) zisku
 - případný zisk je vždy reinvestován ve prospěch rozvoje dostupnosti, kvality a rozsahu zdravotní péče (rozhoduje zastupitelstvo)
 - u příspěvkové organizace garant rada kraje
 - u akciové společnosti garant dozorčí rada a valná hromada (popř. zastupitelstvo)
- podnikání ve zdravotnictví
 - podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku
 - podnikatelem je osoba zapsaná v obchodním rejstříku nebo osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů
 - příspěvkové organizace i akciové společnosti se zapisují do obchodního rejstříku
 - příspěvkové organizace i akciové společnosti podnikají na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů (zákon 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních) – nestátním zařízením se rozumí jiné zdravotnické zařízení, než zdravotnické zařízení státu

Výčet argumentů k obchodní společnosti

- Zákonná úprava vnitřních poměrů je u příspěvkových organizací minimální. Nedostatečně je řešena otázka orgánů příspěvkových organizací a jejich kompetencí a odpovědnosti. Ta je přenášena na zřizovatele a může tedy podléhat subjektivním vlivům jak při definování kompetencí a odpovědnosti, tak při jejich uplatňování. Delegování členové orgánů obchodních společností jsou osobně odpovědní za řízení společnosti.
- Účetní předpisy platné pro příspěvkové organizace neumožňují, aby účetní závěrka příspěvkových organizací podávala věrný a poctivý obraz o stavu majetku, závazků a výsledcích hospodaření. Účetnictví je konstruováno způsobem, který vyvolává nadhodnocení majetku a výsledků hospodaření a podhodnocení závazků. Bez dalších analýz a informací je proto problematické chápat účetní závěrku jako důvěryhodný zdroj informací. Tvrzení lze dokumentovat na následujících příkladech:
 - k nadhodnocení majetku dochází v případě, kdy účetní předpisy platné pro příspěvkové organizace neumožňují korigovat účetní hodnotu majetku na její reálnou úroveň. Pochybné pohledávky či neupotřebitelné zásoby jsou vykazovány v pořizovacích cenách, což zkresluje informaci o výši prostředků pro financování činnosti příspěvkových organizací (případ pohledávek), resp. vyvolávají klamný dojem o předzásobení, popř. o možnosti získání prostředků prodejem majetku (případ zásob).
 - příspěvková organizace nemůže tvořit rezervy (s výjimkou rezerv zákonných). V praxi vede tato skutečnost k podhodnocení závazků (a tudíž nadhodnocení výsledků hospodaření) neboť příspěvková organizace nemůže vytvářet např. rezervu na nevyúčtované penále z prodlení v úhradách svých závazků.

- pořídí-li obchodní společnost majetek, na jehož úhradu získala investiční dotaci, zachycuje tento majetek ve svém účetnictví v pořizovací ceně snížené o přijatou dotaci, tedy v částce odpovídající výši použitých vlastních prostředků. Z této částky se následně vypočítávají odpisy. Příspěvková organizace vykazuje ve svém účetnictví stejný majetek v plné výši pořizovací ceny a z ní vypočítává odpisy. Při požadavcích vyrovnat bilanční ztrátu provozní dotací tak vzniká situace, že provozní dotace je požadována i na úhradu odpisů vznikajících z majetku pořízeného z investiční dotace.
- Na úrovni zákona není jednoznačným způsobem definován vztah příspěvkové organizace k svěřenému majetku, vlastnímu majetku a majetku darovanému. Výše uvedeným vznikají problémy při nakládání s majetkem, a to i v souvislosti s odepisováním majetku, který majetek patří příspěvkové organizaci. Problematická je z tohoto důvodu otázka dlouhodobého odpisovatelného majetku (problematika daňových odpisů).
- Provozní dotace u příspěvkové organizace, popř. dotace na úhradu starých závazků, při porovnání s daňovou ztrátou běžného období vytváří kladný základ daně z příjmů a povinnost daňového odvodu.
- Nejvýznamnější složku nákladů nemocnic – příspěvkových organizací, tj. osobní náklady, má možnost významným způsobem ovlivňovat stát, aniž by současně nesl adekvátní odpovědnost za hospodaření.

Zásady uskutečnění změn (podmínky)

- zachování struktury a rozsahu zdravotní péče
 - změna způsobu organizace a zabezpečení poskytování zdravotní péče neohrozí dostupnost, rozsah, strukturu a kvalitu zdravotní péče)
- akciové společnosti se 100% podílem vlastnictví akcií Ústeckým krajem – akcie na jméno
 - jediným vlastníkem akcií společností bude Ústecký kraj
 - společnosti budou založeny bez veřejné nabídky akcií (na jméno)
 - společnosti budou založeny na dobu neurčitou
- případný zisk reinvestován ve prospěch rozvoje kvality a rozsahu zdravotní péče
 - případný zisk bude použit vždy pro rozvoj zdravotní péče
- převod pracovně-právních vztahů v souladu s § 249 zákoníku práce (plynulý převod)
 - všechny pracovně právní vztahy budou převedeny v souladu s §249 zákoníku práce

Návrh realizace v Ústeckém kraji

- založení akciové společnosti – (3 měsíce před dnem „D“) – kraj jediný akcionář – schválení zakladatelské listiny – schválení stanov
- základní kapitál při založení akciové společnosti tvořen nepeněžitým vkladem (např. vybranou nemovitostí vyňatou ze správy příspěvkové organizace) nebo peněžitým vkladem dle zákonné povinnosti (2 mil. Kč)
- pronájem vložené nemovitosti akciovou společností stávající příspěvkové organizaci (zdroj pro ekonomickou činnost akciové společnosti)
- zrušení příspěvkové organizace (vyjmutí majetku ze správy) – 31.12. (23:59:00 hod.), nebo sloučení příspěvkové organizace (vyjmutí majetku ze správy) se zbytkovou příspěvkovou organizací – 1.1. (00:00:01 hod.)
- převzetí jejich závazků krajem – 31.12. (23:59 hod.)
- vložení majetku (movitého i nemovitého majetku) a převod závazků a pohledávek na akciovou společnost – den „D“ – 1.1. (00:00:01 hod)

Organizace změny v Ústeckém kraji

- přípravné období (odpovídá kraj a příspěvkové organizace)
 - rozhodnutí zastupitelstva o záměru
 - příprava dokumentů, oceňování majetku, návrhy orgánů a.s.
 - rozhodnutí zastupitelstva o postupu realizace změny právní formy
 - realizace kroků k 31.12.2005
- přechodné období (odpovídá akciová společnost a kraj)
 - trvá cca 1 rok (od 1.1.2006 do 31.12.2006)
 - první orgány společnosti (a jmenování management) zvoleny na období jednoho roku
 - rozhodnutí o složení orgánů společnosti na další období
- standardní období (odpovídá akciová společnost)
 - standardní funkční období orgánů společnosti (4 – 5 let)

Harmonogram

- březen/duben 2005 – příprava záměrů
- duben/květen 2005 – záměr v Radě Ústeckého kraje
- červen 2005 – záměr v Zastupitelstvu Ústeckého kraje
- červen – září 2005 – příprava realizace
- září – říjen 2005 – rozhodnutí Zastupitelstva Ústeckého kraje
- 1.1.2006 – realizace

Připravili

Ing. Petr Fiala, náměstek hejtmana Ústeckého kraje
MUDr. Vladimír Záhorský, člen Rady Ústeckého kraje pro oblast zdravotnictví
Ing. Stanislav Dostál, vedoucí odboru ekonomického
Ing. Petr Severa, vedoucí odboru zdravotnictví
15. – 24. března 2005, 27. dubna 2005, 3. května 2005

Zpracoval

Ing. Petr Severa, vedoucí odboru zdravotnictví
4. května 2005 (upraveno, doplněno 11. a 18. května 2005)

Přílohy

1. použité informační zdroje
2. poznámky z Jihočeského a Plzeňského kraje
3. harmonogram projednání problematiky zástupci Ústeckého kraje
4. návrh usnesení Zastupitelstva Ústeckého kraje – červen 2005

Použité informační zdroje

- Nemocnice České Budějovice a.s. – 15. a 16. března 2005 (osobní návštěva)
- Krajský úřad Jihočeského kraje – 16. března 2005 (osobní návštěva, usnesení ZK)
- Krajský úřad Plzeňského kraje – 24. března 2005 (osobní návštěva, usnesení ZK)
- dílčí materiály Královéhradeckého kraje (usnesení ZK)
- dílčí materiály Ústeckého kraje
 - Neziskové organizace – Mgr. Simona Hejnová, 8/2002
 - Návrh optimalizace řízení lůžkových zdravotnických zařízení akutní péče (nemocnic) Ústeckého kraje – M.C. TRITON, 12/2003
 - Zpráva o provedeném posouzení vhodnosti organizačního uspořádání nemocnice Chomutov a Most jejich sloučením či změnou právní formy – HZ Praha, 05/2004
 - Posouzení postupu zřizovatele vůči řízeným příspěvkovým organizacím (nemocnicím) v rámci zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, s cílem minimalizovat daňové zatížení daní z příjmů a daní z přidané hodnoty – AGIS, 12/2004
- Teze Odborového svazu zdravotnictví a sociální péče ČR – 04/2005

Poznámky z Jihočeského kraje

- postup obdobný vložení organizace do akciové společnosti (viz. realizace)
- vklad movitého i nemovitého majetku
- profesní mzdy (za stejnou práci stejná odměna)
- standardizace vztahů organizace / zaměstnanec
- klíčové osobnosti – manažerské smlouvy
- restrukturalizace se nedá realizovat při současném systému úhrad (šetří pojišťovna, nešetří nemocnice)
- hodnocení v limitech nákladů, které lze hodnoceným ovlivnit
- zájem akcionáře – medicína v plném rozsahu
- „staré“ příspěvkové organizace oddlužit zápočtem
- první rok vytvořit ztrátu (daně)
- účetnictví v „přímých“ nákladech (není vnitropodnikové účetnictví)
- srovnatelný rozsah služeb s Ústeckým krajem

Poznámky z Plzeňského kraje

- a.s. jako akutní nemocnice / s.r.o. jako nemocnice následné péče
- vklad movitého majetku, nemovitosti v nájmu
- převzetí smluvních vztahů se zdravotní pojišťovnou (vč. závazků)
- mzdové předpisy každá společnost samostatně
- úbytek rozsahu zdravotní péče projednává valná hromada
- nesrovnatelný rozsah služeb s Ústeckým krajem

Harmonogram projednání problematiky zástupci Ústeckého kraje

- 16. února 2005 – Rada Ústeckého kraje – usnesení č. 342/4/2005
- 11. března 2005 – Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče – RNDr. Schlanger (Ing. Šulc, Ing. Fiala, MUDr. Záhorský)
- 15. a 16. března 2005 – Nemocnice České Budějovice a Krajský úřad Jihočeského kraje (Ing. Fiala, MUDr. Záhorský, Ing. Dostál, Ing. Severa)
- 24. března 2005 – Krajský úřad Plzeňského kraje (MUDr. Záhorský, Ing. Severa)
- 25. března 2005 – porada ředitelů nemocnic Ústeckého kraje
- 1. dubna 2005 – klub zastupitelů ODS
- 7. dubna 2005 – komise finanční RÚK
- 12. dubna 2005 – komise legislativně-právní RÚK
- 12. a 13. dubna 2005 – Jihočeský kraj (Ing. Šulc)
- 14. dubna 2005 – Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR – Ing. Musílková (Ing. Fiala)
- 25. dubna 2005 – komise zdravotní RÚK
- 29. dubna 2005 – Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR – Ing. Musílková (Ing. Fiala)
- 29. dubna 2005 – klub zastupitelů KSČM
- 2. května 2005 – klub zastupitelů ČSSD
- 4. května 2005 – komise majetková RÚK
- 5. května 2005 – porada ředitelů nemocnic Ústeckého kraje
- 11. května 2005 – Rada Ústeckého kraje
- 1. června 2005 – Zastupitelstvo Ústeckého kraje

Návrh usnesení Zastupitelstva Ústeckého kraje – červen 2005

Zastupitelstvo Ústeckého kraje po projednání dne 1. června 2005

A) schvaluje

záměr změny způsobu organizace a zabezpečení poskytování zdravotní péče v nemocnicích – příspěvkových organizacích Ústeckého kraje – prostřednictvím akciových společností s těmito podmínkami:

1. změna způsobu organizace a zabezpečení poskytování zdravotní péče neohrozí dostupnost, rozsah, strukturu a kvalitu zdravotní péče
2. jediným vlastníkem akcií společností bude Ústecký kraj
3. společnosti budou založeny bez veřejné nabídky akcií (na jméno)
4. společnosti budou založeny na dobu neurčitou
5. případný zisk bude použit vždy pro rozvoj zdravotní péče
6. všechny pracovní právní vztahy budou převedeny v souladu s §249 zákoníku práce
7. Zastupitelstvo Ústeckého kraje rozhoduje o dispozici s akciemi společností a to s odkazem na § 36 písm. l) a m) zákona o krajích

B) ukládá

Radě Ústeckého kraje předložit Zastupitelstvu Ústeckého kraje ke schválení

1. návrh na založení akciových společností se 100% podílem vlastnictví akcií Ústeckým krajem v souladu se záměrem dle bodu A) tohoto usnesení
2. návrh na řešení majetkoprávních a pracovněprávních vztahů, návrh na převod závazků a pohledávek, a návrh na převedení rozsahu a struktury zdravotní péče související se změnou způsobu organizace a zabezpečení poskytování zdravotní péče dle bodu A) tohoto usnesení

Termín: 31. srpna 2005